

Elnök Urak! Tisztelt Kollégák!

Mindenekelőtt megköszönöm az Egyesület meghívását, hogy ezen a napon, az emberi jogok nemzetközi világnapján, december 10-én, a Karsai díj átadásán részt vegyek és lehetőségem legyen rá, hogy megoszthassak néhány gondolatot önökkel. Ez alkalommal különös értelmet kaphatnak Ady Endre szavai, melyek mögött Karsai Dániel és sorstársai küzdelme áll:

„Igen: élni, míg élünk, Igen: ez a szabály. De mit csináljunk az életünkkel, Ha fáj?”

A kérdést úgy is feltehetjük, hogy mit *csinálhatunk*, mit tehetünk jogaink - emberi minőségünkhöz tartozó jogaink - védelmében?

Karsai Dánielt munkakapcsolatokon keresztül ismertem. Először az Emberi Jogok Európai Bíróságán találkoztunk a kétezres évek elején, ahol négy éven át jogászként dolgozott, később pedig a Kúrián az általam vezetett tanács előtt látott el több alkalommal jogi képviseletet. Munkáját azokban az ügyekben is követtem, amikor Strasbourgban képviselt panaszosokat.

A strasbourgi bíróság 65 éves fennállása alatt magas szintű **iskolája** volt mindazoknak, akik akár joghallgatóként, egyetemi oktatóként, kutatóként, jogi gyakornokként, ügyvédként, kormánytisztviselőként vagy bíróként kapcsolatba kerültek vele. Az ő szemléletük alakulására meghatározók voltak a bíróság belső viszonyai, munkamódszere, a bírói és bírósági tisztviselői magatartás és ami még ennél is fontosabb, a strasbourgi bírósági esetjog által a demokratikus államiság és az emberi jogok területén kijelölt gondolkodás. Talán nem tévedek, amikor azt mondom, hogy mindez Karsai Dániel szemléletének formálódására is meghatározóan rányomta bélyegét.

Azon jogászok számára, akik ezen iskola tanításain nőttek fel, teljesen világos, hogy a jelenlegi teljes államéleti és jogi zűrzavar, koncepciótlanság aligha tartható fenn tovább. Az egyik oldalról önként vállaltan az Európai Unió jogrendszerének szerves részei lettünk, az emberi jogok terén elfogadtuk az Unió Alapjogi Kartáját, ratifikáltuk az ezzel nagyrészt azonos Emberi Jogok Európai Egyezményét, elfogadva a Bíróság kötelező joghatóságát. Tagok vagyunk az Európai Unióban, annak jogrendszerében, ezer szállal benne vagyunk egy komplex európai jogi keretben, ugyanakkor jogalkotásunkkal, intézményeink tevékenységével, állami retorikánkkal minden módon szembe megyünk azzal. Úgy gondolom, hogy ha például van egy nagy bíróság, amelyben egy bíró mindig minden többségi határozattervezettel egyetért, akkor nincs egyénisége, nincsenek saját szempontjai, nem ad hozzá semmit a döntéshez, de végül is nem akadályozza a munkát. Ha viszont a közös gondolkodásban soha nem ért egyet, és mindig külön álláspontot hangsúlyoz, nos, akkor valószínűleg nem odavaló.

Valahogy így vagyunk mi is az Európai Unióval, az európai intézményekkel és az európai gondolattal.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága a kontinentális Európa legfontosabb emberi jogi fóruma, tevékenységét az Emberi Jogok Európai egyezménye alapján gyakorolja, amely dokumentum a bíróság értelmezési gyakorlatának köszönhetően *kvázi alkotmányos szintű normává* vált Európában. A bíróság fő hatásköre: egyéni és államközi panaszok elbírálása, ítéleteit pedig a

tagállamok (46) kötelesek végrehajtani. Ennek kapcsán a peresztes államoknak *egyéni és általános* végrehajtási intézkedéseket kell hozniuk. Az előbbi lehet kártérítés, a döntés perújítás alapjául szolgálhat egy ismételt nemzeti eljárásban, ritkábban konkrét személyt státuszát érintő rendelkezés. Az általános intézkedések pedig jogszabály-módosításokhoz, jogi gyakorlat megváltozásához, intézményi reformokhoz vezethetnek.

A strasbourgi bíróság **korlátozza az állam hatalmát** azzal, hogy egyéni emberi jogok megsértése esetén jogorvoslati fórumot biztosít. Működésében a *szubszidiaritás elve* érvényesül: a bíróság eljárása előtt a panaszosoknak először a nemzeti jogorvoslatokat kell kimeríteni, hiszen a nemzeti hatóságok és bíróságok az elsődleges garanciák kellenek, hogy legyenek az emberi jogok védelmében. A Bíróságnak akkor kell beavatkoznia, ha a nemzeti jogrendszer nem biztosít megfelelő szintű védelmet. **Az emberi jogok hatékony védelme ebben a rendszerben tehát elsősorban nemzeti felelősség.**

Az Emberi Jogok Európai Bírósága az egyes jogok vonatkozásában az ítélkezése során csupán azokat a **minimum követelményeket** határozza meg, amelyek érvényesülése a jogfejlődés adott időszakában az európai demokratikus jogállamokban elvárható. Ezen az úgynevezett európai minimum sztenderden az egyes államok túlmehetnek, egy-egy adott államban valamely emberi jognak **többlet védelmet** biztosíthatnak. Ezeket a Bíróság rendszerint csak akkor teszi a kötelező európai minimum részévé - ha úgy tetszik általános jelleggel kikényszeríthetővé -, amikor a többlet védelem megadása a tagállamok többségében már gyakorlattá vagy egyértelmű tendenciává vált. Lényegében ez áll a Karsai ügy strasbourgi elutasítása mögött is.

Melyek ezek a sztenderdek? Az Emberi Jogok Európai Egyezménye alapján a Bíróság évtizedek alatt – 1960-ban hozta első ítéletét – fokozatosan mára mintegy 28.000 ítéletből álló **esetjogot épített ki, amely a jog szinte minden területét lefedi.** Mindezt úgy, hogy hosszú évekig, megközelítően a 80-as évek közepéig, a bíróságnak mindössze évente 1-2 ügye volt. Az ügyek száma akkor kezdett jelentősen emelkedni, amikor egyrészt Nyugat-Európa jogász társadalma és polgárai az emberi jogok védelmében ráébredtek ennek az eszköznek a hatékonyságára, másrészt az Egyezményhez 1990-től csatlakozó kelet európai államok a már bejáratott jogi mechanizmust használva tömegesen szállították az emberi jogi panaszokat. Ma a Bírósághoz a tagállamokból évi több tízezer kérelem érkezik.

A Bíróság tevékenysége során *nagyon jelentősen kiterjesztette* az Emberi Jogok Európai Egyezményének rendelkezéseit olyan területekre, amelyek az Egyezmény 1950-es, az emberi jogok akkori felfogását tükröző szövegéből *nem olvashatók ki közvetlenül*, vagy amely jogterület vagy jogi probléma annak idején még nem is létezett. A Bíróság ezt a kiterjesztést az **„élő instrumentum”** (living instrument) doktrína alapján teszi. E doktrína szerint **az Egyezményt a mindenkori társadalmi körülményekhez igazítva, dinamikusán kell értelmezni.**

Engedjék meg, hogy erre néhány példát hozzak: A **8. cikk** az egyik legdinamikusabban értelmezett rendelkezés. Eredeti tartalma: magán- és családi élet, otthon és levelezés tiszteletben tartása. A Bíróság azonban több, modern problémára is kiterjesztette.

A magánlakás védelmét kiterjesztette az *ügyvédi irodára*. Kimondta továbbá, hogy a *titkos megfigyelés* a magánélet súlyos korlátozása, noha az Egyezmény eredetileg nem ismert digitális adatvédelmet.

Kiterjed a védelem a *kommunikáció tömeges lehallgatására* is, a bíróság kimondta, hogy a tömeges megfigyelési rendszerek önmagukban, még konkrét bizonyíték nélkül is jogellenesek. Ezzel az EJEB gyakorlatilag megteremtette az *európai adatvédelmi alapjogot*.

A Bíróság ugyancsak a 8. cikk alapján deklarálta, hogy az állam köteles jogi elismerési formát biztosítani *azonos nemű pároknak*, ami új jogként jelent meg.

A **3. cikk**, a kínzás, embertelen bánásmód tilalmának kiterjesztése, amely jog eredetileg a klasszikus kínzásra vonatkozik, ma már sokkal szélesebb. Vonatkozik a *börtönzsúfoltásra* és a *rossz fogva tartási követelményekre* is. Román és magyar ügyekben született döntések szerint a zsúfoltság önmagában is kimerítheti az embertelen bánásmód fogalmát.

A hatóságok mulasztása is sértheti a 3. cikket, ha nem védi meg a nőt az erőszaktól. Ezzel a *családon belüli erőszak* ellen állami pozitív tevékenységi kötelezettség jött létre. A családon belüli erőszak elleni védelem az EJEB-gyakorlatból nőtt ki.

A **10. cikk**, a szólásszabadság modern kiterjesztése a politikai beszédre és újságírói védelemre, kimondja, hogy a *forrásvédelem* a sajtószabadság része, illetve, hogy a szólásszabadság olyan véleményeket is véd, amelyek, sértenek, sokkolnak vagy zavarba ejtenek. A Bíróság a digitális platformok felelősségét kimondva lerakta a digitális sajtójog alapjait kimondva, hogy *a portál bizonyos feltételek esetén felelhet a gyűlöletkeltő kommentekért*. Az esetjog szól arról is, hogy *közérdekű ügyekben a kritika fokozott védelem alatt áll*, illetve meghatározta a *bírói véleménynyilvánítás szabadságát* és határait.

A gyülekezési és egyesülési jog területén a bíróság már 2007-ben kimondta, hogy a *Pride betiltása sérti az Egyezmény 11. cikkét*.

Tulajdonhoz való jog (1. kiegészítő jegyzőkönyv) kiterjesztése szerint a szellemi alkotások is tulajdonnak minősülnek, ugyanúgy, mint a védjegy és az iparjog. Hasonlóan, ma már az engedélyekre és koncessziókra - mint vagyoni jogokra - is kiterjed az egyezményes tulajdonvédelem.

A példákat még hosszan folytathatnám. Mára egyértelművé vált, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezménye a Bíróság értelmezési gyakorlatának köszönhetően **kvázi alkotmányos szintű normává vált Európában**. Az Egyezmény tartalma, mint láttuk, **dinamikusan fejlődik**. A nemzeti jogalkotók és bíróságok - sokszor a döntések hatására - **közelítik egymáshoz** saját gyakorlatukat. Ez különösen jellemző a büntetőeljárásra, a véleménynyilvánítás szabadságára és a fogvatartási körülményekre.

Az EJEB hatással van a **nemzeti jogrendszerekre is**. Sok állam a belső jog részeként vagy kvázi alkotmányos normaként kezeli az Egyezményt. A tagállamok alkotmánybíróságai és bíróságai egyre gyakrabban hivatkoznak EJEB-precedensekre. Az EJEB ítéletei maguk is gyakran kötelezik az államokat jogszabály módosítására. Ennek hatására jöttek létre új intézmények, ombudsmani hivatalok, független médiafelügyelet, adatvédelmi hatóságok. A

bíróságok számára az EJEB gyakorlata kötelező értelmezési keret a jogalkalmazás során. Mindezek hatására az európai nemzeti jogrendszerek közötti távolság csökkent.

Az emberi jogi szemlélet beépül a **jogászképzésbe** is. Az egyetemeken az EJEB gyakorlatának oktatása **alapvető tantervi elemmé** vált, megjelentek specializált emberi jogi képzések, LL.M. programok, posztgraduális kurzusok. A jogászoknak a hagyományos jogdogmatika mellett meg kell ismerniük a Bíróság dinamikus értelmezési módszereit is.

Átalakul az **ügyvédi munka** is, az ügyvédek ma már hivatkoznak EJEB-precedensekre, akár belső ügyekben is. Az EJEB-előtti eljárás sajátos szakértelmet igényel: panaszelőkészítés, elfogadhatósági feltételek, bizonyítási specialitások. Minden országban kialakult az a szakmai kör, amely kifejezetten EJEB-ügyekkel foglalkozik. Magyarországon ehhez tartozott Karsai Dániel is, aki rendszeresen képviselt panaszosokat Strasbourgban.

Az EJEB gyakorlatában erős az arányossági és mérlegelési teszt használata, ami átformálta a kontinentális bírói érvelés logikáját és a **bírói gondolkodás** modernizációját jelenti. *A bírók ma sokkal inkább „jogértelmezőként” és nem pusztán „jogalkalmazóként” tekintenek magukra.* A Bíróság eljárási fókuszja (a tisztességes eljárás, ésszerű idő, bírói függetlenség és pártatlanság követelményei) a nemzeti eljárásjogok megújulását is ösztönözte.

Végezetül az EJEB hatására Európa-szerte megjelentek **új, specializált jogász területek**: adatvédelem és információszabadság, fogvatartási jog, menekültjog, antidiszkriminációs jog, gyűlöletbeszéd és online szólásszabadság.

Miközben láttuk, hogy Európa nagy részén kiépült egy elfogadott jogállami alapkövetelményrendszer, érzékelhető, hogy **Magyarország a jogállamiság számos alapvető elemének már nem felel meg**. Az ország egyre inkább konfliktusos viszonyba kerül olyan nemzetközi intézményekkel is, amelyek hagyományosan ez emberi jogok garanciái (Európai Unió és az Unió bírósága, Emberi jogi Bíróság, Nemzetközi Büntetőbíróság). Az Európai Uniót napi szinten illetjük megsemmisítő kritikával, a luxembourgi bíróság és a strasbourgi bíróság ítéleteiből többet szelektíven egyáltalán nem, vagy csak részben hajtunk végre, a Nemzetközi Büntetőbíróságból kilépünk. Rövidtávú, napi politikai érdekek mentén súlyosan megszegjük jogi kötelezettségeinket.

Az EJEB szerint a **jogállamiság az Európai Egyezmény egyik alapvető, implicit alkotóelve**, amely az **Egyezmény teljes rendszerét áthatja. Jogállam ugyanakkor nem létezhet a hatalmi ágak megosztása nélkül.** Az EJEB gyakorlatában a hatalom megosztásának sérelme **egyben** a bíróságok függetlenségének sérelme is, azt jelzi, hogy a bírói hatalom kiszolgáltatottja a többi hatalmi ág tevékenységének.

Ez az a pont, ahol a magyar jogrendszerben — különösen az Alaptörvény módosításaival, az alkotmánybíróság korlátozásával, az igazságszolgáltatási reformokkal — olyan struktúraváltozások történtek, amelyek szervezeti szinten korlátozzák a hatalommegosztás klasszikus fékek és ellensúlyok rendszerét. Annak ellenére, hogy az Alaptörvény tartalmazza a hatalom megosztásának elvét, a végrehajtó hatalom Magyarországon gyakorlatilag korlátlanul uralja vagy manapság inkább helyettesíti a törvényhozást és dominálja az igazságszolgáltatást. **Nem a bíró, hanem az igazságszolgáltatás függetlenségét korlátozza.** Hatalommegosztás hiányában pedig, ugyanúgy, mint a késői szocializmus éveiben, beszélhetünk ugyan a bírók egyéni ítélkezési függetlenségéről, de a bíróságok függetlensége és szerepe attól még korlátozott marad.

Szemléletesen mutatja a bíróságok más hatalmi ágaknak alávetett helyzetét többek között a bírók azonnali, tömeges elbocsátását eredményező, nyugdíjkorhatáruk 8 évvel történő leszállításáról rendelkező jogszabály, vagy a bírói önigazgatás teljes megszüntetése. Vagy, hogy az egypártivá tett, korlátozott jogkörű Alkotmánybíróság a bíróságok feletti politikai kontrol eszközévé vált a törvényhozás alkotmányos felügyelete helyett. De említhetném a bíróságokra történő személyi kinevezéseket, a Bírósági Hivatal első elnöke szerepvállalását, illetve a kúriai elnöki kinevezés és működés politikai kitettségét is.

De nemcsak a **jogalkotásban**, hanem a **politikai retorikában** is – az alaptörvényi rendelkezés ellenére – széles körben nyíltan tagadják a hatalom megosztásának elvét. Politikusok szerint a „népakarat, a többségi akarat” fontosabb, mint az intézményi ellensúlyok, hogy a bíróságok „posztkommunista maradványokat” őriznek és a „népakarat” érvényesülését akadályozzák. Az Országgyűlés elnöke a bírói függetlenség 150. évfordulóján tartott ünnepi beszédében „alkalmatlan bíróról, rossz ítéletről, a hatalmi ágak elválasztásának tagadásáról, a bíróságoknak az államhatalomnak való alávetettségéről” beszélt.

Mindezen példák alapján – és a sort még hosszan folytathatnám – vonják le Önök a következtetést, hogy mennyire távolodott el Magyarország a jogállamnak az EJEB által európai emberi jogi alapelvnek tekintett fogalmától. De óvatosan a konklúzióval: mert ha nincs hatalommegosztás, sérül a jogállam is. Ekkor viszont már az emberi jogok védelme sem lehet hatékony.

Az Alaptörvény XV. módosítása kimondja, hogy a **gyermek**ek „**megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való joga az élethez való jog kivételével minden más alapvető jogot megelőz.**” Ez a módosítás az emberi jogok hazai rendszerében **abszolút hierarchiát** állít fel, ami *egyrészt önmagában is* ellentétes az Emberi Jogok Nemzetközi Egyezményével, hiszen az Egyezmény nemcsak az élethez való jogot, hanem a kínzást és a rabszolgaság tilalmát is minden más jogot megelőző, korlátozhatatlan jogként szabályozza. *Másrészt* – bár egy állam bizonyos jogokat az egyezményes védelemnél nagyobb védelemben részesíthet – nem írhatja felül a nemzetközi emberi jogvédelem általános szabályait. Az Egyezmény a benne szabályozott jogok **azonos szintjét** tételezi fel, amelyek között egy adott ügyben a szükségesség és arányosság mérlegelésével dönthető el az elsődlegesen védett jog. Az abszolút hierarchia politikai célok érdekében éppen ezt az általános mérlegelési követelményt szünteti meg és Alaptörvénybe foglalva kísérli meg kiiktatni a nemzetközi emberi jogok bevett eljárását. A Pride betiltása egyébként is, mint az EJEB már korábban megállapította, eleve sérti az Egyezmény 11. cikkelyében szabályozott gyülekezési jogot.

Az Alaptörvény XV. módosításának egy másik eleme és ezt szabályozó, „A helyi önazonosság védelméről szóló” (2025. évi 48.) törvény hasonlóképpen problematikus lehet. „Mindenkinek, aki törvényesen tartózkodik Magyarország területén, joga van a szabad mozgáshoz és tartózkodási helye szabad megválasztásához. A tartózkodási hely szabad megválasztásához való jog gyakorlása nem járhat Magyarország helyi közösségei önazonosságához való alapvető jogának sérelmével.” A vonatkozó törvény előírásai igyekeznek a települések és az egyéni érdekek viszonyát rendezni, ugyanakkor a törvény gyakorlata ellentétes lehet az Európai Emberi Jogi Egyezményhez fűzött 4. Kiegészítő Jegyzőkönyv 2. pontjával, amely a **lakóhely szabad megválasztásáról** szól. Ami még problematikusabb, hogy a települések gyakorlata vagyoni, iskolázottsági és egyéb alapon súlyos burkolt **etnikai diszkriminációhoz** vezethet és a **tulajdon sérelmével** is járhat.

Ezen példák is alátámasztják, hogy **jelenleg a jogalkotásnak semmiféle korlátja nincs**, nincs előzetes alkotmányossági vizsgálat, az egyéni képviselők által benyújtott törvényjavaslatok esetén a társadalmi vita sem törvényi előírás. Az Alaptörvény módosításai 2011-2020 között több, mint 10 alkalommal tartalmaztak olyan pontokat, amelyek az AB korábbi döntéseit felülírták, vagy a későbbi vizsgálat lehetőségét előre korlátozták. Egyértelműen szükséges lenne tehát érdemi alkotmánybírói-bírói kontrol, hiszen a manapság Magyarországon az emberi jogszértések egy jelentős része közvetlenül vagy közvetve az országgyűlés és a kormány jogalkotó tevékenységének a következménye.

A strasbourgi bíróság magyar ügyekben hozott döntései nem feltétlenül és nem azonnal tükrözik az emberi jogok magyarországi helyzetét, még akkor sem, ha az innen érkező panaszok száma, mint például 2010-es évek elején, kiemelkedően magas volt. Nincs időm arra, hogy részletesen elemezzem a strasbourgi magyar ügyeket, meg kell elégedniük azzal, hogy néhány súlyosan problematikus ügycsoportra rámutassak. Az itt felsorolt ügyek külön-külön is komolyak, de **együtt rajzolnak ki riasztó képet**:

- sérül a **hatalommegosztás és a bíróságok függetlensége**,
- gyengül a **szólás- és sajtószabadság, az információhoz, így a közérdekű adatok megismeréséhez való jog is**,
- **strukturális Roma-diszkrimináció** áll fenn az oktatásban, az EJEB kimondta, hogy a magyar állam **rendszerszintű szegregációt tart fenn az oktatásban**, és felszólította Magyarországot a szegregáció felszámolására irányuló átfogó politika kidolgozására,
- **rendszerszintű problémák** vannak a börtönökben, fogvatartási körülményekben, a Bíróság **pilot-ítéletben** írta elő, hogy Magyarországnak átfogó megoldást kell kidolgoznia ez ügyben,
- ismétlődő **rendőri bántalmazási és nyomozási hiányosságok**,
- a **menekült- és határrezsím** számos ügyben embertelen bánásmódhoz, jogellenes fogva tartáshoz, sőt halálesethez vezet, **a menekült- és határpolitika területén tartós, súlyos jogsértő gyakorlat alakult ki**.

A fentiekben egyes magyarországi emberi jogi kérdéseket tekintettem át a strasbourgi bíróság gyakorlatán keresztül. Nem szóltam olyan magyar emberi jogokat érintő jogszabályokról, amelyek nem kerültek az EJEB elé, de széles körű tiltakozást váltottak ki európai intézmények részéről. Többek között ilyen volt a **bírók kényszernyugdíjazása** 2012-ben, a 2021-es un. „Propaganda törvény”, a 2021. évi LXXIX. tv., amely **a homoszexualitás és a nemváltoztatás propagandájától** kívánja „megvédeni a kiskorúakat”, nagyon tágran értelmezhető módon és amely miatt az Európai Bizottság köteleességszegési eljárást indított Magyarország ellen. Hasonlóan a „szuverenitásvédelmi törvény” (2023. évi XLVIII. törvény), amely ellen hatalmas nemzetközi tiltakozás bontakozott ki. Az Európai Bizottság szerint **ellentétes az EU alapértékeivel** (jogállamiság, egyesülési szabadság, véleményszabadság), megsérti az **uniós adatvédelmi rendelkezéseket (GDPR)**, visszaél a „nemzetbiztonság” fogalmával, alkalmas politikai ellenfelek, civilek és a média **megfélemlítésére**. A Bizottság itt is **kötelezettségszegési eljárást** indított a törvény több pontja miatt.

Mindez azt mutatja, hogy **a magyar helyzet nem csupán „átlag alatti”, hanem a közösségen belüli problémás „szélsőértéknek” számít**. Magyarország a legtöbb, jogállamiságot és alapjogokat vizsgáló európai rangsorban **az utolsók között van az EU-n belül**. Ezt állapítja meg az **EU 2024–2025 évi jogállamisági jelentése**: Magyarország az egyetlen a tagállamok között, ahol **szinte semmi előrehaladás** nem történt a korábbi

ajánlások teljesítésében, illetve egy másik értékelés szerint Magyarország 73%-os kockázati szinten áll, **27. helyen az EU-ban**, a helyzet csak Törökországban rosszabb, ha a tagjelölt országokat is beleszámítjuk.

Összefoglalva: az európai emberi jogi minimumoktól való eltávolodásunk, a strasbourgi pervesztes ügyek mintázata, a nemzetközi szervezetek kritikái, a jogállamiság elégtelensége miatt az országnak járó uniós pénzügyi alapok példa nélküli befagyasztása együtt azt a tendenciát mutatják, hogy **az emberi jogok védelmét Magyarországon egyre inkább strukturális kihívások nehezítik, ami nem pusztán átmeneti zavar, hanem rendszeres átalakulás eredménye:** az államszerkezet, az intézmények működése és a társadalmi normák egyaránt úgy alakultak át, hogy az emberi jogok garanciái gyengültek. Nemcsak egyéni jogsértések fordulnak elő, hanem **mára az alapvető jogvédelmi mechanizmusok elégtelen rendszerszintű működése is kialakult.**

Tisztel kollégák! Ebben a jogi környezetben dolgozott Karsai Dániel jogvédőként itthon és Strasbourgban. Munkája, mint mindannyiunké, sikerekből és kudarcokból állt. Pereket nyert, vagy részben nyert és pereket veszített is. Élete utolsó, legnehezebb perét azonban bizonyosan úgy vesztette el, hogy abból mindannyian profitálunk. Erőt és példát mutatott, láttuk azt a hihetetlen elkötelezettséget, emberfeletti akaraterőt és önfeláldozást, amellyel maga és sorstársai jogaiért és emberi méltóságáért küzdött. Úgy vesztett, hogy ráirányította a figyelmet egy olyan társadalmi problémára, amelyet eddig nem kapott megfelelő figyelmet, amit egyszerűen nem beszéltünk ki, amely kérdés, vagy annak elemei még megoldásra várnak az emberi jogok sok más összetevőjével együtt.

Mit adott nekünk magatartásával Karsai Dániel? Engedjék meg nekem, hogy ezzel kapcsolatban Kosztolányi Dezső egy novellájából idézzek. A szituáció egyszerű, az ókori Róma egy kocsmájában kis konyhalány hordja a tálakat és amikor az egyik vendégnek ellopják a pénzét és a tolvaj elmenekül, őt vádolják meg lopással. Tiltakozik, sikoltozik, kiabál még akkor is, amikor a pretoriánus katonák elvonszolják. Sikolya, kiabálása felveri az utcák éjszakai csendjét és megzavarja egy bölcs és egy költő beszélgetését.

- „Miért kiabál? - kérdezte a bölcs. – Mit akar?
- Igazságot – felelte a költő.
- Nevetséges – jegyezte meg a bölcs. Minden indulat nevetséges.
- Minden indulat főséges – szólt a költő. – Milyen fenséges volt ez a lány, milyen hatalmas. Aki haragszik, az, akinek igaza van, hatalmas. Ennek a lánynak igaza lehet.
- Miért gondolod?
- Mert úgy haragudott.
- Mit ér vele? – kérdezte tűnődve a bölcs. – Az őrszobában majd agyba-főbe verik. Vagy el sem jut odáig. Belökik a Tiberisbe.
- Az mindegy – mondta a költő. - Az igazság az utcán ment és ordított. Mi pedig meghallottuk a szavát. Fölriadtunk ágyunkból, nem bírtunk többé aludni, nem tudjuk folytatni előbbi vitánkat. Róla gondolkozunk. Az igazságról. Lásd még mindig erről beszélünk. Ez is valami.”

Hiszem, hogy a Karsai Dániel Emberi Jogi Díj ezévi díjazottja tovább viszi Karsai Dániel szellemiségét az emberi jogok védelme és továbbgondolása terén.

Köszönöm, hogy meghallgattak.